INVENTOINTIRAPORTTI

Loviisa

Tetom, tuulivoimaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi
11.–12.5.2015

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
Vesa Laulumaa

Tiivistelmä

Tutkija Vesa Laulumaa Museoviraston Arkeologisista kenttäpalveluista teki Loviisan Tetomin tuulivoimaosayleiskaava-alueen arkeologisen inventoinnin 11.–12.5.2015. Työn tilaaja oli Ramboll Oy.

Tetomin tuulivoimayleiskaava-alue sijaitsee noin 13 kilometriä Loviisan keskustasta luoteeseen. Alueelle on suunniteltu rakennettavaksi yhdeksän voimalaa ja niitä yhdistävä tieverkosto. Tiestöstä suurin osa on jo olemassa olevia metsäautoteitä. Inventointialue on korkeudeltaan pääasiassa noin 25–40 metriä meren pinnan yläpuolella, joten rantavaiheet kuuluvat kivikauteen. Alueen arkeologinen potentiaali oli rannan korkeuksien puolesta kohtalainen, mutta sen topografia ja maaperä, toisin sanoen hyvin lohkareiset mäet ja niiden väliset suoalueet, eivät ole ilmeisesti houkutelleet asutusta missään esihistorian tai historian vaiheessa.

Inventointialueelta ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä, lähin kohde on kivikautinen asuinpaikka noin puoli kilometriä luoteeseen Koskenkylänjoen tuntumassa. Inventoinnissa käytiin läpi teiden linjaukset sekä voimaloiden alueet. Inventoinnissa ei löytynyt muinaisjäännös- tai kulttuuriperintökohteita.

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä

Arkistotiedot

1. Johdanto 1
2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria 1
3. Inventoinnin kulku ja tulokset 2
4. Kuvaluettelo 4
5. Lähdeluettelo 4
6. Kuvaliite 5

Karttaliite: Voimaloiden ja tiestön sijainti. Kartan toimittanut Ramboll Oy

Kannen kuva: Voimala nro 2:n aluetta kuusikossa. Kuva idästä. (AKDG4244:11)

Arkistotiedot

Tutkimus:	Loviisa Tetom, tuulivoimaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi
Tutkimuksen suorittaja:	Vesa Laulumaa/ Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito-osasto, Arkeologiset kenttäpalvelut
Tutkimuksen tilaaja:	Ramboll Oy, Niemenkatu. 73. 15140 Lahti
Tutkimusalueen laajuus:	Kaava-alueen laajuus noin 10 km^2, inventointi käsitti 9 voimalan paikkaa ja tiestön
Kenttätyöaika:	11.–12.5.2015
Löydöt:	-
Valokuvat:	AKDG4244:1-11

Alkuperäinen tutkimusraportti on Museoviraston arkistossa, Sturenkatu 2a, 00100 Helsinki. Kopio on toimitettu työn tilaajalle.,

1. Johdanto

Loviisan kaupunki on lisäämässä tuulivoiman käyttöä kaupungin energian tuotantoon. Tähän liittyen on valittu 13 aluetta tuulivoimarakentamiseen ja niistä tehdään lisäselvityksiä. Yksi näistä alueista on Tetom. Tetomiin on vireillä tuulivoimaosayleiskaava, johon liittyviin selvityksiin kuuluu tuulivoimaloiden ja tiestön arkeologinen inventointi. Ramboll Oy valitsi inventoinnin tekijäksi Arkeologiset kenttäpalvelut. Inventoinnin teki tutkija Vesa Laulumaa 11.–12.5.2015.

2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria

Osayleiskaava-alue sijaitsee noin 13 kilometriä Loviisan keskustasta luoteeseen, valtatien 6 itäpuolella, Niinijärven ja Röjmossenin suoalueen välissä. Inventoitava alue käsitti tuulivoimageneraattorien paikat, yhdeksän kappaletta, sekä alueelle rakennettavien uusien teiden linjat, yhteensä noin 10 km (ks. karttaliite). Alueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Lähin tunnettu kohde on Strömbon kivikautinen asuinpaikka noin puoli kilometriä osayleiskaava-alueesta luoteeseen.

Inventoidun alueen korkeus on enimmäkseen 25–40 metriä merenpinnan yläpuolella. Edellä mainitut korkeudet ajoittuvat rantavaiheina kivikauteen. Ns. Litorina maksimin, jääkauden jälkeisen Litorinameren korkeimman rannan, korkeus on itäisellä Uudellamaalla ongelmallinen johtuen alueella tapahtuneista vedenpinnan vaihteluista, transgressioista. Litorina maksimi on ajoitettavissa noin 5000 eaa ja sen korkeus Porvoon ja Loviisan kohdalla on todennäköisesti hieman yli 30 metriä mpy. Litorinavaiheen rantoja hieman korkeammalla ovat sitä edeltäneen Ancylusjärven rannat.

Tutkimusalueen sijainti, noin 13 km Loviisan keskustasta luoteeseen on merkitty punaisella neliöllä

Alue koostuu moreeni mäistä, joilla on siellä täällä kallionpaljastumia. Mäet ovat yleensä erittäin lohkareisia ja niillä liikkuminen on hankalaa. Mäkien välissä olevat alueet ovat soisia ja savisia. Soita on aikojen kuluessa ojitettu. Alueen metsätyyppi on lähinnä tuoretta kangasta, pääpuulajina kuusi.

3. Inventoinnin kulku ja sen tulokset

Inventoinnin esivalmisteluissa käytiin läpi aiemmat tutkimusraportit, historiallisen ajan karttamateriaalia, pitäjän historiaa koskevia teoksia sekä muinaisjäännösrekisterin tiedot. Esihistorian osalta tärkein lähdeaineisto on Museoviraston muinaisjäännösrekisteri. Alueiden potentiaalia esihistorian kannalta selvitettiin lisäksi merenrantavaiheita rekonstruoimalla. Historiallisten karttojen mukaan inventointialueella ei ole vielä asutusta, alue on ollut kivikkoista ja soista eikä se ilmeisesti ole houkutellut asutusta millään lailla puoleensa.

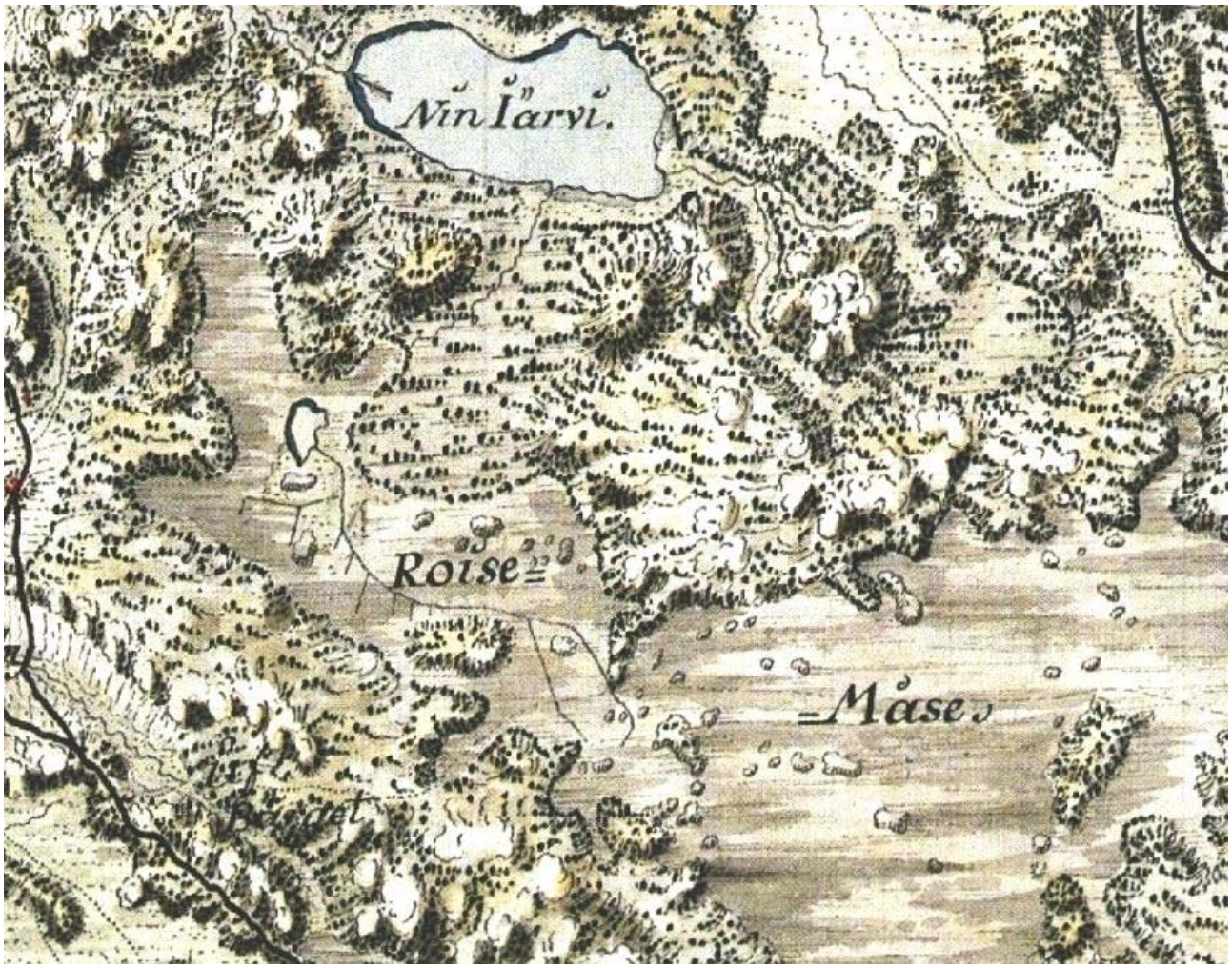

Inventointialue Kuninkaan kartastossa 1776–1805.

Maanmittauslaitokselta saatavissa oleva ilmalaserkeilausaineisto oli myös käytössä inventointia suunniteltaessa. Aineistosta tehdyn korkeusmallin pohjalta tehtiin inventoinnin valmisteluvaiheessa havaintoja mahdollisista anomalioista eli kohteista, jotka erottuvat kuvissa mahdollisina ihmisen tekeminä rakenteina. Yleensä esimerkiksi tervahaudat, hiilimiilut ja sotahistorialliset kohteet erottuvat tässä aineistossa. Laserkeilausaineiston avulla ei tällä kertaa löytynyt uusia kohteita.

Inventointialue käytiin kattavasti jalkaisin läpi tielinjojen ja voimaloiden osalta. Inventointihavainnot perustuivat ensisijaisesti maastossa tapahtuvaan silmämääräiseen tarkasteluun. Erityisesti tarkastettiin alueita, missä maanpinta oli rikkoontunut esim. hakkuuaukeat, joiden maaperä oli muokattu. Tällaiset paikat ovat yleensä parhaita kivikautisten asuinpaikkojen löytämisen kannalta. Jonkin verran tehtiin koepistoja voimaloiden alueelle.

Inventoinnissa ei löytynyt uusia muinaisjäännös- tai kulttuuriperintökohteita.

Helsingissä 29.5.2015

Vesa Laulumaa

4. Kuvaluettelo

AKDG4244:1 Voimalan nro 9 aluetta, inventointialueen mäet ovat yleensä täynnä lohkareita. Kuva lännestä.

AKDG4244:2 Voimala nro 4, maisemaa voimalan kohdalta etelään.

AKDG4244:3 Voimala nro 2 rakennetaan kuvan keskiosassa näkyvälle alueelle, kuva pohjoisluoteesta.

AKDG4244:4 Voimala nro 1 rakennetaan kuvassa olevaan kuusikkoon, kuva lounaasta.

AKDG4244:5 Voimala nro 3 paikka sijaitsee tiheässä nuoressa sekametsässä

AKDG4244:6 Voimala nro 5 on sijoitettu metsänrajan tuntumaan. Kuva koillisesta.

AKDG4244:7 Voimala nro 8, sijaitsee metsätien päässä olevalla mäellä. Kuva pohjoisesta.

AKDG4244:8 Voimala nro 7 rakennetaan kuvassa olevalle louhikkoiselle mäelle. Kuva pohjoisesta.

AKDG4244:9 Metsäautotie voimalan 7 kohdalla. Kuva luoteesta.

AKDG4244:10 Voimalan nro 6 aluetta kuvattuna sen pohjoispuoleiselta kalliolta. Alue kasvaa tiheää metsää. Kuva pohjoisesta.

AKDG4244:11 Voimala nro 2:n aluetta kuusikossa. Kuva idästä.

5. Lähdeluettelo

Painetut lähteet

Alanen, Timo ja Kepsu, Sauli 1989: *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.

Sirén, Olli 1995: *Loviisan kaupungin historia 1745-1995.*

Sirén, Olli 2003: *Pernajan pitäjän historia: keskiajalta 2000-luvulle*. Porvoo.

Painamattomat lähteet

Pohjakallio, Lauri 1969: Pernajan inventointi. Museoviraston arkisto.

Åberg, Annika 2013: Itämeren ylin ranta Suomessa. Helsingin yliopisto. Geotieteiden ja maantieteen laitos. Geologian osasto.

Internet-lähteet

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto http://digi.narc.fi

Heikki Rantatupa, Historialliset kartat http://vanhakartta.fi

Maanmittauslaitos. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata

Paikkatietoikkuna, http://www.paikkatietoikkuna.fi

6. Kuvaliite

Voimala nro 1 rakennetaan kuvassa olevaan kuusikkoon, kuva lounaasta. (AKDG4244:4)

Voimala nro 2 rakennetaan kuvan keskiosassa näkyvälle alueelle, kuva pohjoisluoteesta. (AKDG4244:3)

Voimala nro 3 paikka sijaitsee tiheässä nuoressa sekametsässä. AKDG4244:5

Voimala nro 4, maisemaa voimalan kohdalta etelään. (AKDG4244:2)

Voimala nro 5 on sijoitettu kuvan oikeassa laidassa olevan metsänrajan tuntumaan. Kuva koillisesta. (AKDG4244:6)

Voimalan nro 6 aluetta kuvattuna sen pohjoispuoleiselta kalliolta. Alue kasvaa tiheää metsää. Kuva pohjoisesta. (AKDG4244:10)

Voimala nro 7 rakennetaan kuvassa olevalle louhikkoiselle mäelle. Kuva pohjoisesta. (AKDG4244:8)

Metsäautotie voimalan 7 kohdalla. Kuva luoteesta. (AKDG4244:9)

Voimala nro 8, sijaitsee metsätien päässä olevalla mäellä. Kuva pohjoisesta. (AKDG4244:7)

Voimalan nro 9 aluetta, inventointialueen mäet ovat yleensä täynnä lohkareita. Kuva lännestä. (AKDG4244:1)

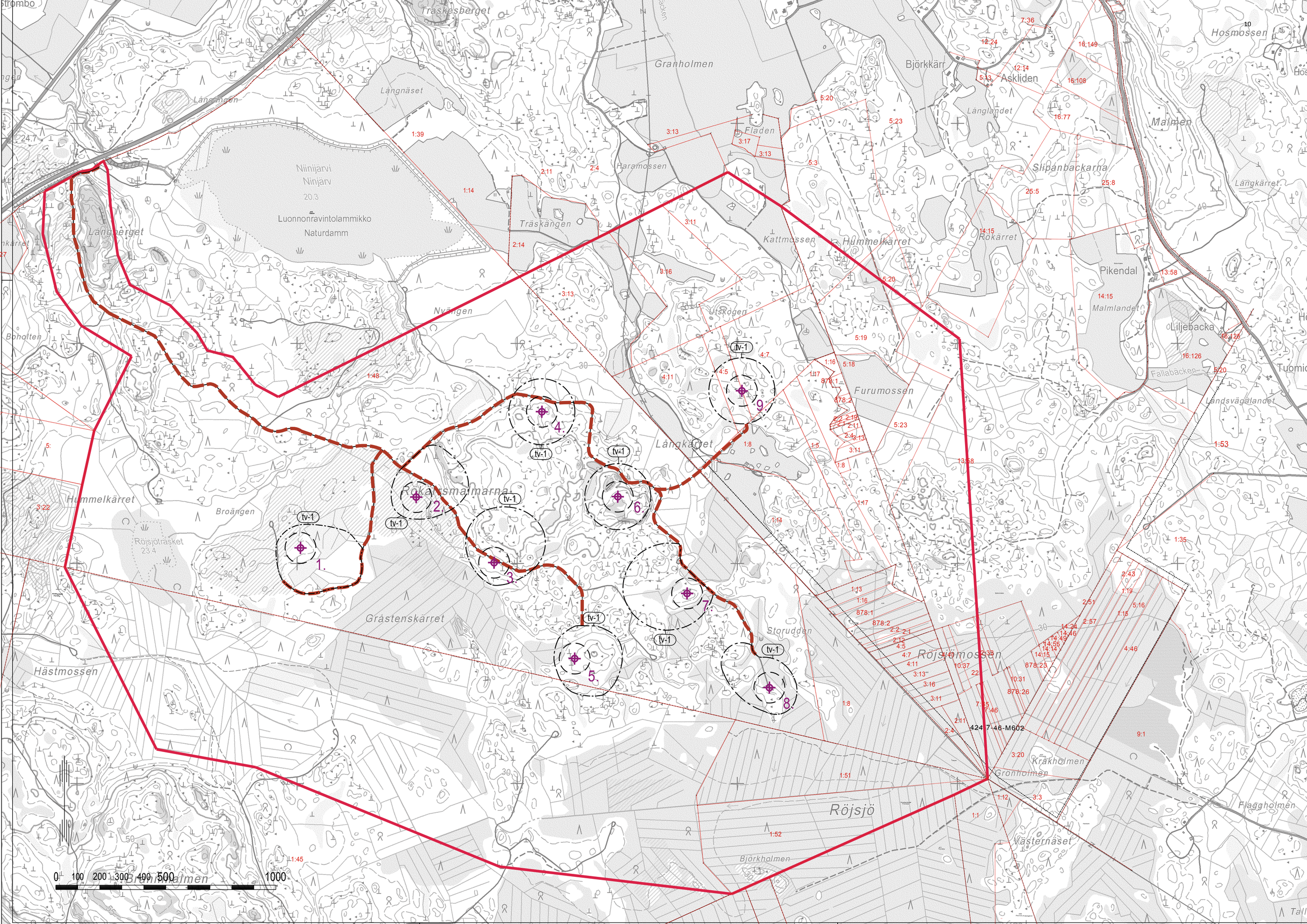
Träskesberget
Granholmen
Björkkärr
Askliden
Hosmossen
Längnäset
Längnäsen
Fladen
Haramossen
Längladet
Malmen
Slipanbackarna
Niinijärvi
Ninjärv
20.3
Luonnonravintolammikko
Naturdamm
Längberget
Träskängen
Kattmossen
Hummelkärret
Rökärret
Pikendal
Nyängen
Ulskogen
Malmlandet
Liljebacka
Boholten
Furumossen
Fallabäcken
Landsvägalandet
Tuomi
Längkärret
Röksätsmalmarna
Hummelkärret
Broängen
Röjsjötrasket
23.4
Grästenskärret
Storuddan
Röjsjömossen
Hästmossen
424 7-46-M602
Krakholmen
Grönholmen
Röjsjö
Flaggholmen
Björkholmen
Västernäset
Brännholmen
0 100 200 300 400 500 1000